

GALA PĀRSKATS

Par Zemkopības ministrijas pasūtīto pētījumu
„Trans-taukskābju noteikšana Latvijas izcelsmes pārtikā”

Līguma Nr. 020412/S11

Izpildītājs: Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts „BIOR”

Rīga

2013

PĒTĪJUMA PLĀNS

Pētījuma gaitā tika izmantoti Latvijā ražoti pārtikas produkti ar paaugstinātu trans-taukskābju klātbūtnesvarbūtību. Dati par trans-taukskābju saturu Latvijā ražotajos pārtikas produktos, kas ir arī Latvijas eksporta produkti, ir ļoti būtiski, lai veiktu riska analīzi un sagatavotu rekomendācijas par trans-taukskābju satura samazināšanu Latvijas pārtikas produktos.

Kā galvenās izpētes grupas tika izvēlēti 4 Latvijas izcelsmes produktu veidi:

- 1) Konditorejas izstrādājumi (cepumi, vafeles, bulciņas);
- 2) Maize;
- 3) Margarīns;
- 4) Piena produkti ar nepiena tauku piedevu (tajā skaitā saldējums).

Pētījuma plāns ar pārtikas produktu paraugu skaitu ir sniegts tabulā.

Pētījumā iekļauto pārtikas produktu analīžu skaits

Produkts	Paraugu skaits, gb.
Konditorejas izstrādājumi (cepumi, vafeles, bulciņas) un termiski apstrādāti pārtikas produkti un pusfabrikāti	25
Maize	25
Margarīns	25
Piena produkti ar nepiena tauku piedevu (tajā skaitā saldējums)	25

PĒTĪJUMĀ IZMANTOTĀ METODE TRANS-TAUKSKĀBJU NOTEIKŠANAI PĀRTIKAS PRODUKTOS

Trans-taukskābju noteikšanai tika izmantota Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta „BIOR” iekšējā metode „Taukskābju noteikšanas metode pārtikas produktos ar gāzu hromatogrāfijas metodi”.

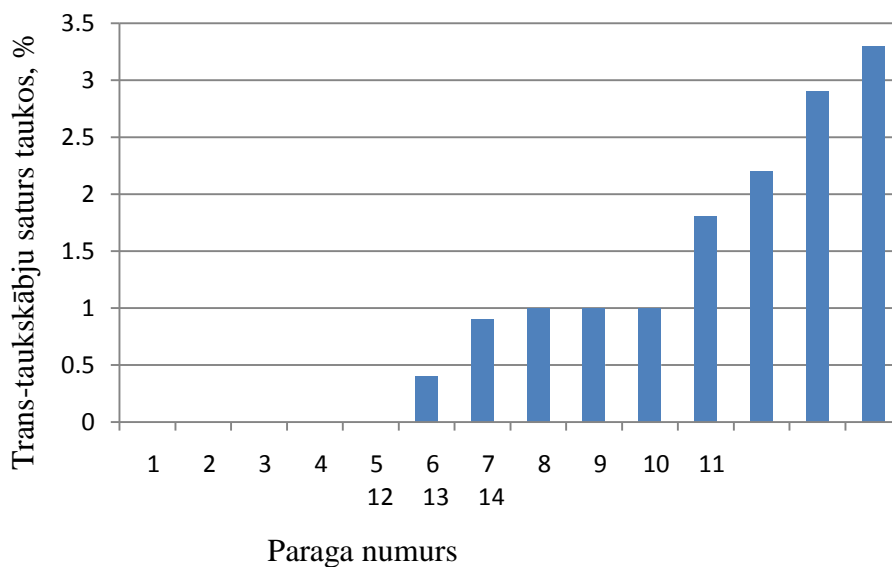
PĒTĪJUMA REZULTĀTI

Pētījuma ietvaros trans-taukskābju saturs taukos noteikts 102 Latvijas izcelsmes pārtikas produktos, ietverot 7 dažādas produktu grupas, tai skaitā konditorejas izstrādājumus, maizi, margarīnu un piena produktus ar nepiena tauku piedevu. Paraugi iegādāti Rīgas lielveikalos- Rimi „Alfa”, Rimi „Mols”, Rimi „Azur”, Maxima XX, Iki, aptverot 48 lielāko Latvijas pārtikas ražotāju produkciju. Šajā pētījuma atskaitē visur trans-taukskābju koncentrācija tiek izteikta procentos no tauku satura produktā.

Trans-taukskābju saturs konditorejas izstrādājumos (bulciņas, kūkas, tortes)

Produktu grupā “Konditorejas izstrādājumi” (bulciņas, kūkas, tortes) analizēti 14 paraugi, no kuriem 7 tortes, 5 kūkas un 2 bulciņas. Vidējais trans-taukskābju saturs analizētajos produktos ir 1,0%. Maksimālās trans-taukskābju koncentrācijas vērtības ir 3,3, 2,9 un 2,2%. 5 no analizētajiem paraugiem trans-taukskābju saturs taukos bijis mazāks kā 0,1%

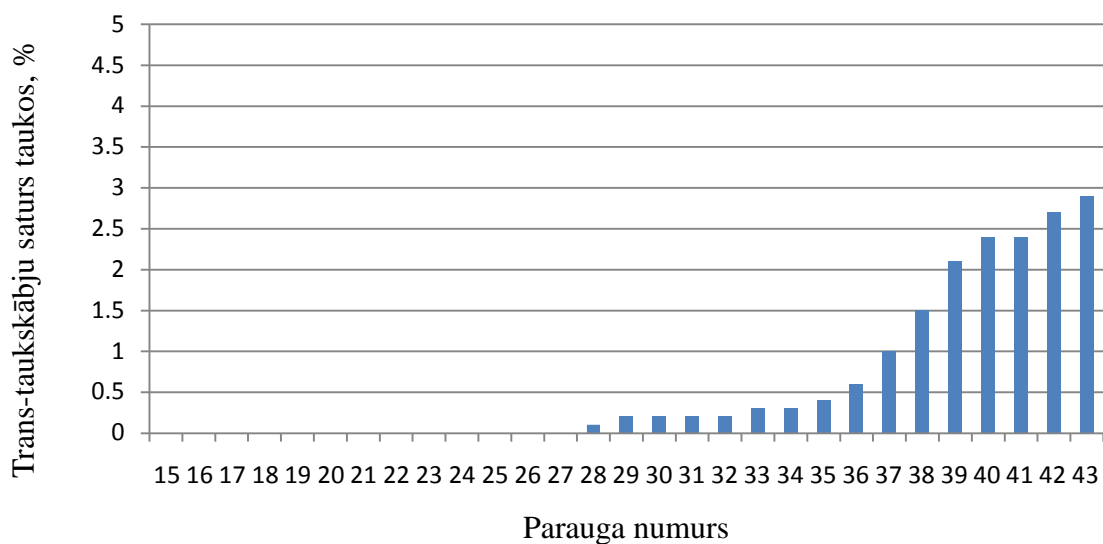
Trans-taukskābju saturs konditorejas izstrādājumos (bulciņas, kūkas, tortes)

Trans-taukskābju saturs konditorejas izstrādājumos (cepumi, vafeles)

Produktu grupā “Konditorejas izstrādājumi” (cepumi, vafeles) analizēti 29 paraugi, no kuriem 21 paraugs bija cepumi, 6 – vafeles un 2 ķiploku grauzdiņi, kopumā aptverot 19 Latvijas ražotāju produkciju. Vidējais trans-taukskābju saturs analizētajos paraugos bija 0,6%. Lielākais trans-taukskābju saturs taukos 2,9%, 2,7% un 2,4% konstatēts attiecīgi divos smilšu cepumos un prjaņikos. Salīdzinoši labi rezultāti konstatēti vafelēs, kur trans-taukskābju saturs taukos nepārsniedz 0,2%. 13 paraugos jeb 45% no analizētajiem cepumu un vafeļu paraugiem trans-taukskābju saturs taukos ir mazāks par 0,1%.

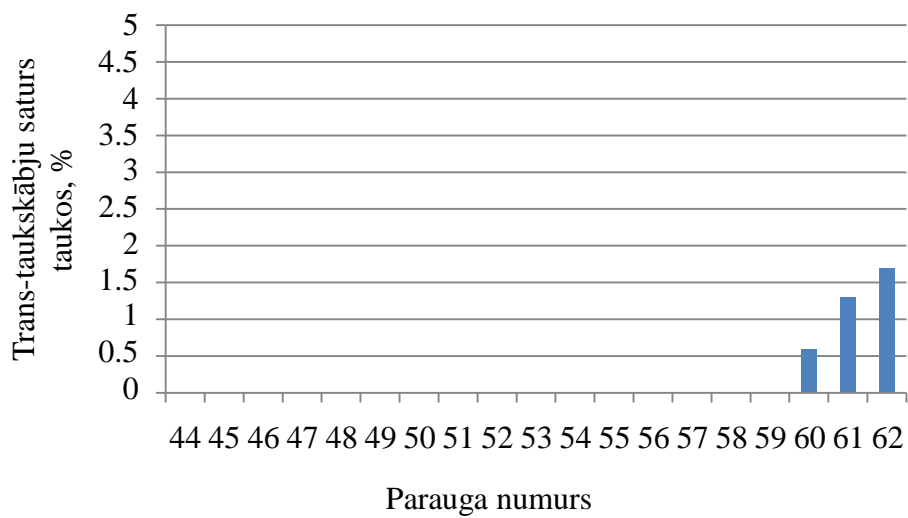
Trans-taukskābju saturs konditorejas izstrādājumos (cepumi, vafeles)

Trans-taukskābju saturs baltmaizē

Pētījumā analizēti 19 baltmaizes paraugi, aptverot 17 dažādus Latvijas maizes ražotājus. Tikai 3 no analizētajiem baltmaīšu paraugiem konstatēta trans-taukskābju klātbūtne, attiecīgi 0,6, 1,3 un 1,7%.

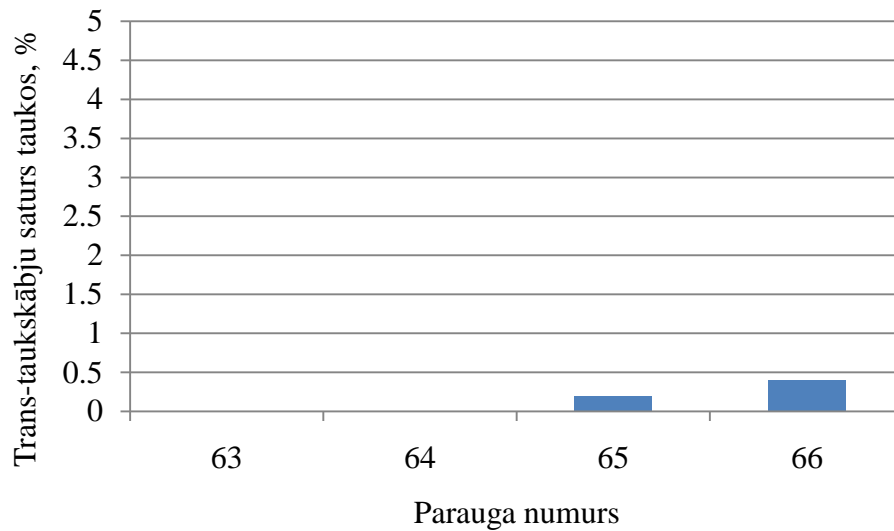
Trans-taukskābju saturs baltmaizē

Trans-taukskābju saturs margarīnā

Rīgas lielveikalu produkcijas sortimentā nav pieejams margarīns, kas būtu ražots Latvijā, tādēļ tika iegādāti 4 margarīni, kas pārstāv lielāko margarīnu ražotāju produkcijas klāstu Latvijas teritorijā. Trans-taukskābju saturs margarīnos ir bijis relatīvi zems- divos no analizētajiem paraugiem trans-taukskābju saturs ir < 0,1 %, citiem - 0,2% un 0,4%.

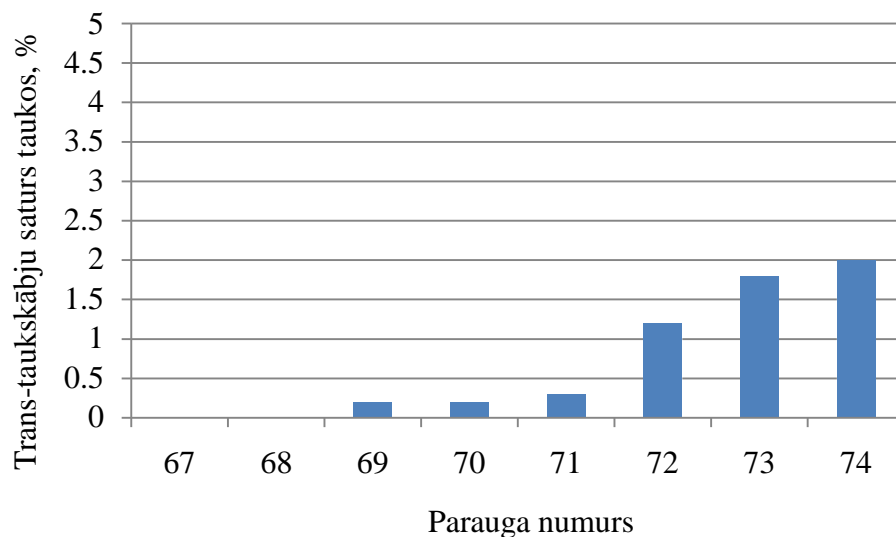
Trans-taukskābju saturs margarīnā

Trans-taukskābju saturs piena produktos ar nepiena tauku piedevu (saldējums)

Pētījuma ietvaros tika analizēti 7 saldējuma paraugi ar nepiena tauku piedevu. Vidējais trans-taukskābju saturs analizētajos produktos ir 0,8%. Trans-taukskābju saturs analizētajos saldējuma paraugos bijis robežās no 0,1% līdz 2,0%

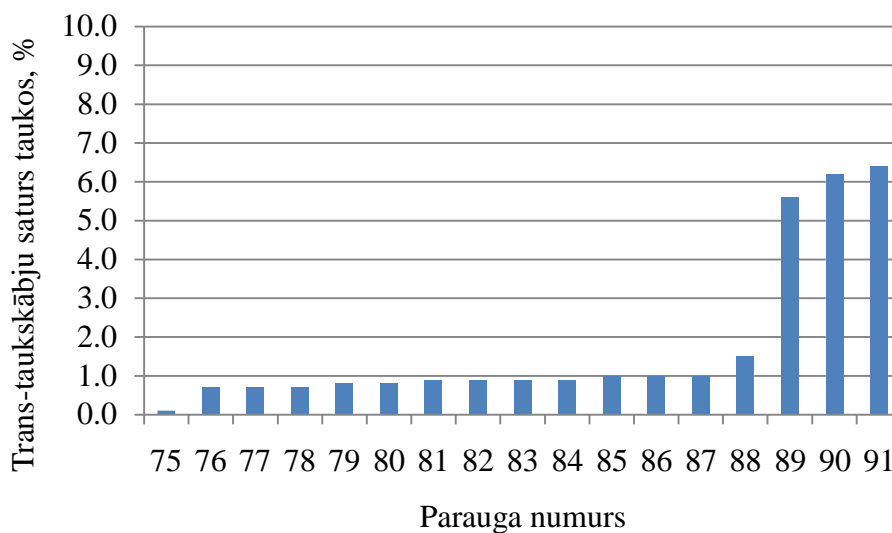
Trans-taukskābju saturs saldējumā

Trans-taukskābju saturs piena produkti ar nepiena tauku piedevu (sierra izstrādājumi, t.sk. kausēta siera izstr., biezpiena sieriņi)

Pētījumā analizēti 7 Latvijā ražoti biezpiena sieriņu un 10 kausētu siera izstrādājumu paraugi. Trans- taukskābju saturs analizētajos kausētu siera izstrādājuma un biezpiena sieriņu paraugos bijis robežās no 0,1 līdz 6,4%. Vidējais trans-taukskābju saturs paraugos ir 1,8%. Lielākais trans- taukskābju saturs taukos iegūts glazēta biezpiena sieriņa paraugā (5,6%) un kausētā siera izstrādājumā (6,2%), kā arī šī paša ražotāja kausētā siera izstrādājumā ar piedevu (6,4%). Lielākā daļā biezpiena sieriņu un kausēta siera izstrādājumu paraugu jeb 59% trans-taukskābju saturs taukos ir diapazonā no 0,7 līdz 1,0%.

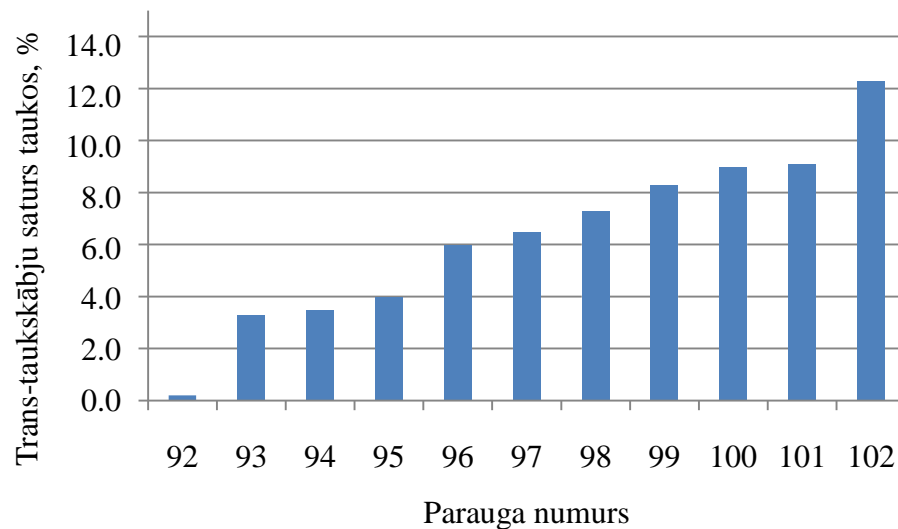
Trans-taukskābju saturs kausēta siera izstrādājumos un biezpiena sieriņos

Trans-taukskābju saturs piena produktos ar nepiena tauku piedevu (krējuma izstrādājumi, sviesta izstrādājumi)

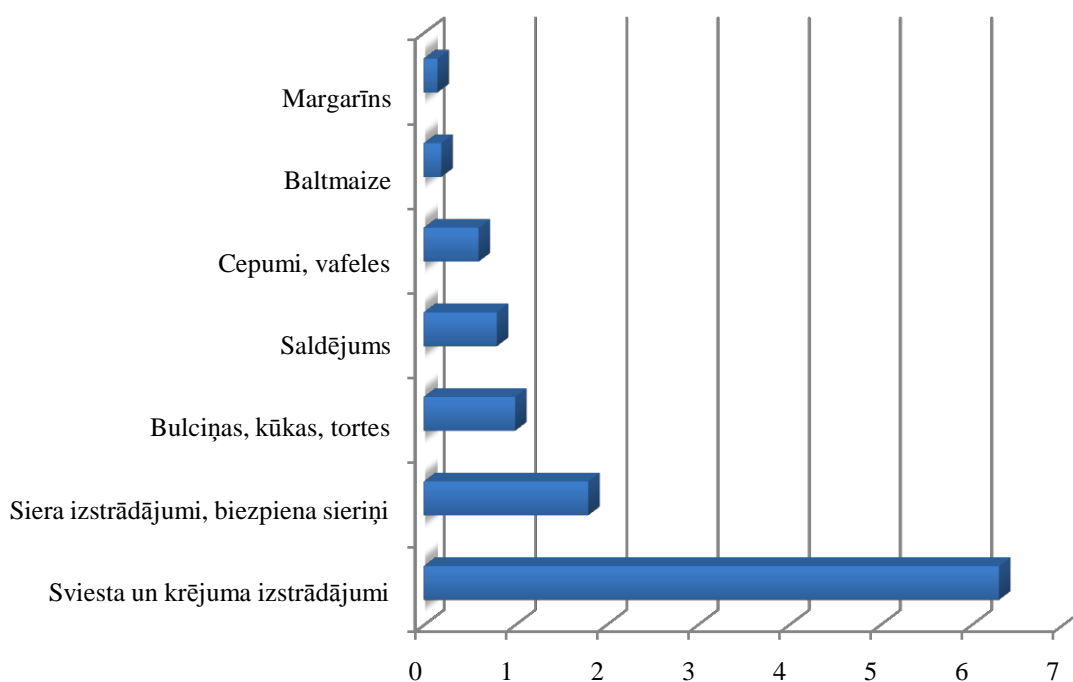
Trans-taukskābju saturs piena produktos ar nepiena tauku piedevu (krējuma un sviesta izstrādājumi) analizēts 11 Latvijas ražotāju produktos. Vidējais trans-taukskābju saturs šīs produktu grupas paraugos ir 6,3%, kas, salīdzinot ar citām pētījumā analizētajām grupām, ir visaugstākā koncentrācija. Trans-taukskābju saturs krējuma izstrādājumos ir robežās no 0,2 līdz 12,3%, savukārt sviesta izstrādājumiem robežās no 3,3 līdz 9,1 %.

Trans-taukskābju saturs piena produktos ar nepiena tauku piedevu (krējuma un sviesta izstrādājumi)

Apkopojot trans-taukskābju noteikšanas rezultātus Latvijas tirgū pieejamos produktos, var secināt, ka produktu grupa “Sviesta un krējuma izstrādājumi” satur visvairāk trans- taukskābju (vidēji – 6,3%). Savukārt Latvijas veikalos nopērkams margarīns tiek ražots atbilstoši labās ražošanas prakses noteikumiem un trans-taukskābju saturs tajā ir ļoti zems. Divās produkciju grupās (siera, sviesta un krējuma izstrādājumi, biezpiena sieriņi) vidējais trans-taukskābju saturs pārsniedz 2%.

Trans-taukskābju vidējais saturs dažādās produktu grupās

SECINĀJUMI

1. Pētījuma sākumposmā tika apkopota informācija par likumdošanas prasībām dažādās valstīs. Eiropas valstu likumdošanā dominē divas prasības – ieteicamā satura norma gala produktā līdz 2 g trans-taukskābju 100 g tauku un obligāta trans-taukskābju norādīšana uz pārtikas produkta iepakojuma.
2. Pētījuma ietvaros trans-taukskābju saturs ir noteikts 7 pārtikas grupās, analizējot 102 pārtikas produktus, kas ražoti dažādos Latvijas uzņēmumos.
3. 37% analizēto pārtikas produktu trans-taukskābju klātbūtne produktā nav konstatēta (< 0,1%). Savukārt, 22 no 102 paraugiem trans-taukskābju saturs pārsniedz 2%. Ja Latvijā tiktu pieņemta maksimāli pieļaujamā norma atbilstoši Dānijas un citu valstu paraugam, tad vairāku Latvijas ražotāju produkcija (22% no visiem pētījumā iekļautajiem paraugiem) būtu neatbilstoša šīm prasībām.
4. Sviesta un krējuma izstrādājumiem ir raksturīgs vislielākais risks attiecībā uz trans- taukskābju saturu. Vidējā trans-taukskābju koncentrācija šajā grupā (6,3%) krietni pārsniedz citu produkcijas grupu rezultātus, kā arī citu valstu maksimāli pieļaujamo normu. Savukārt Latvijas tirgū esošajā ārzemju izcelsmes margarīnā trans-taukskābju koncentrācija ir ļoti zema.
5. Ņemot vērā pētījumu rezultātus, Latvijas pārstrādes uzņēmumiem ir jāveic nopietni pasākumi, mainot pārtikas produktu ražošanā lietotās izejvielas.